

STORMENS FRAMFART

Allting slås ut vid elavbrott

Telefonnätet utslaget i stormens spår. Inte ens nödnumret 112 fungerade.

Kim Lund |
465 1022/kim.lund@fabsoy.fi

Stormen Dagmar visade hur sårbart dagens samhälle är. När elnätet under måndagsnatten slogs ut i stora delar av Åboland stannade många centrala funktioner.

Att många blev utan sitt morgonkaffe eller fick dra ett par extra yllesockor på sig innebar ingen större fara för liv och lem. Däremot visade det sig att också telefonnätet slogs ut och därmed också möjligheterna att ringa nödnumret 112.

I de områden där telefonerna inte fungerar har räddningsverket starkt beredskapen på brandstationerna och uppmanat folk att ta sig dit om man är i behov av akut hjälp och det inte går att ringa. Något bättre och snabbare sätt finns inte.

Telefonmasterna behöver elektricitet för att kunna distribuera samtalen. För nödsituationer har masterna reservbatterier som tas i bruk då strömmen bryts. Men bat-

terierna håller enbart i några timmar. När de är tomma tystnar telefonerna.

Telefonbolagen har ingen möjlighet att föra ut nya batterier eller ladda dem i alla master runtom i landet som kan drabbas av strömavbrott.

Det är också i praktiken omöjligt att ha till exempel dieseldrivna generatorer i reserv. De ska underhållas och fyllas på och det skulle bli för dyrt att ha en hel uppsättning generatorer som behövs endast i exceptionella fall. Utan ström går det inte heller att ladda mobiltelefonerna.

Trådtelefoner är inte heller någon säkerhet. Vid hårda stormar finns det risk att tråd faller över telefonlinjerna och telefoncentralerna är också beroende av elektricitet för att samtalen ska kunna kopplas vidare.

Inte ens myndigheternas egna interna telefonsystem har fungerat klanderfritt i stormen. Det är också beroende av elektricitet och när strömavbrotten varar tillräckligt länge tystnar också myndighetstelefonerna.

Vid Regionförvaltningsverket pågick igår förhandlingar med Telia Sonera för att få reservström till de värst drabbade masterna.

Nödcentralen har fått ta emot tusentals samtal de senaste dagarna och väntetiderna till operatörerna har stundvis varit oskäligt långa.

Det beror på att många av samtalen inte har varit direkta nödsamtal. Om ett träd har fallit över vägen eller på gården utan att någon har skadats är det onödigt att ringa 112 och belasta nödnumret.

Har man inte själv en motorsåg tillhanda kan man fråga grannen om hjälp i stället för att be om hjälp via nödcentralen.

En möjlighet att avlasta nödcentralen är att inrätta en slags "medborgarnas telefonlinje" dit folk kan vända sig i icke akuta krissituationer för att få hjälp och råd. Frågan har diskuterats internt av räddningsmyndigheterna men inga beslut är fattade.

■ För artikeln har följande personer intervjuats: Direktör **Ilkka Horelli** vid Regionförvaltningsverket, räddningschef **Juha Virtto** vid Egentliga Finlands räddningsverk, brandmästare **Leif Lindström** vid Egentliga Finlands räddningsverk samt regiondirektör **Kimmo Sulin** vid Telia Sonera.

Utan el i två dygn

Birgitta Björkman i Västanfjärd har inte lyckats nå Fortum.

Johan Backas

Birgitta Björkman i Västanfjärd har varit utan el sedan ca 3-tiden natten till måndag.

En gran som föll över ellinjen knäckte ledningen, så hon tror inte elen återvänder i första taget.

–Jag har ringt många gånger till Fortum men inte kommit fram. En telefonsvarare är det närmaste jag nått, så vi får se vad som händer, säger Björkman.

Hon har vedeldad spis och har lagrat dricksvatten, så någon direkt nöd på henne går det inte, tycker hon.

–Många har det säkert sämre. Mest stör det mig att bären, svamparna och allt kött i frysen är i fara. Om jag ska tvätta mig får jag åka till någon bekant som har el, säger Björkman.

Under några timmar på måndagskvällen fick hon låna ett aggregat så att temperaturen i frysexarna ännu har hållits på minussidan.

Björkman jobbar i apoteket och säger att hon under gårdagen kunde hjälpa de kunder som skulle köpa receptfria läkemedel.

–De kan jag skriva upp på papper och föra in senare, men för receptbelagda läkemedel går inte det, säger hon.

Björkman kan inte dra sig till minnes lika många kraftiga stormar.

–I höstas hade vi också en kraftig storm som fällde träd här runt oss, men annars kommer jag inte ihåg många lika kraftiga stormar. Och nu verkar det börja blåsa upp igen, säger Björkman på tisdagskvällen.

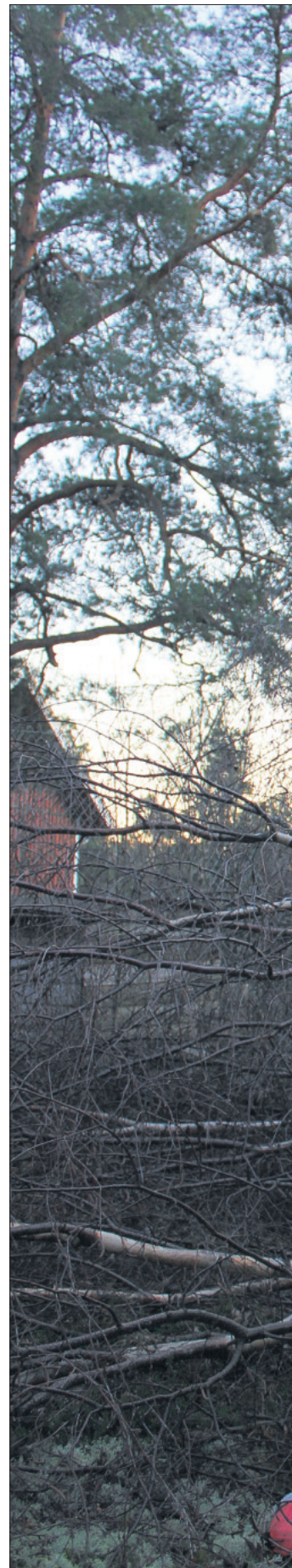
I Smedsböle förstördes en maskinhall på måndagsmorgonen när taket och flera av väggarna slets loss i stormen.

Jörgen Hagman, vars barn sköter gården, säger att traktorerna och skördetröskan verkar ha klarat sig utan större skador.

–Men mycket jobb blir det innan hallen står på nytt, säger Hagman om hallen som bara var några år gammal.

Förstörd maskinhall. I Smedsböle låg maskinhallens väggar och tak några tiotal meter bort. Foto: Anders Furu

Utan el i flera dygn. Birgitta vara det ännu flera dagar.

FAKTA

När blir vinden farlig?

15 meter i sekunden: Risken att bli under ett fallande träd ökar. Förseningar inom kollektivtrafiken.

17 meter i sekunden: Takplåtar börjar lossna och träd falla. Bilister kan fastna på vägarna på grund av omkullblåsta träd. Mobiltelefontrafiken kan drabbas av problem. Båtförtöjningar börjar ge efter.

20 meter i sekunden: Långa elavbrott blir vanligare och trafikproblemen värre. Vindbyar kan tvinga fordon av hala vägar. Hela tak kan blåsa loss, flaggstänger knäckas och reklamskyltar på

hustak falla ner.

25 meter i sekunden: Rikligt med taksador. Fönster kan gå sönder och balkongglas lossna. Övertryckshallar och byggnadsställningar kan rasa.

28 meter i sekunden: Omfattande elavbrott. Lätta uthus kan flytta på sig.

På annandagen var de högsta vindhastigheterna i byarna 35 meter i sekunden och också medelvindhastigheten nådde ställvis 25 meter i sekunden.

Gränsen för storm går vid 21 meter i sekunden och för orkan vid 32 meter i sekunden. (FNB)

BLI KVITT GLASÖGONEN

Turun Silmälaser Oy är en vårdenhet som sedan 1997 specialiserat sig på laseroperationer av ögats brytningsfel.

Förverkliga din dröm och börja ett nytt liv utan glasögon. Beställ tid för undersökning, fråga mer (02) 250 7350.

GRATIS FÖRUNDERSÖKNING till 30.12 åt den som skall opereras

Se demonstrationsvideo på vår sida!

TURUN SILMÄLASER

Lääkäritalo Pulssi, Fredsgatan 4, (02) 250 7350
www.turunsilmalaser.fi

Hos oss får du Bonus

Tilläggsuppgifter www.s-kanava.fi

Kylvaror förstördes i

Kimitoöns kommunala vattendistribution kom i gång igen på eftermiddagen.

Sonja Hellsten | 274 9929/sonja.hellsten@fabsoy.fi

Tio före tolv på dagen i går kom strömmen tillbaka till Hitis by i Dragsfjärd.

Byns butik, Holmströms lanthandel, hade då varit utan el i tjugosex och en halv timme till följd av stormen annandag jul.

Köpman Mikaela Stenström befarade att alla varor som

kräver kylning eller frysningsredan var förstörda när strömmen äntligen kom.

–Hur stor skada elavbrottet orsakat oss klarnar dock först när jag hunnit gå igenom allt, sade hon vid midnattsdag jul.

Hon öppnade butiken i vanlig ordning på tisdagsmorgonen

trots att byn var utan el.

–Vi hade lite öppet också på annan dag jul så att folk fick det nödvändigaste. Ända tills vi fick ström igen skrev vi upp för hand vad folk handlade.

Först sent på eftermiddagen i går fick många hushåll inom Kimitoöns kommun el igen.

På många håll hade strömmen brutits redan under natten mellan söndagen och måndagen. Det fanns de som var utan ström i upp till 40 timmar.

STORMENS FRAMFART

Björkman i Västanfjärd är en av dem som varit utan el i över två dygn, och tror att hon kan
Foto: Anders Furu

Hitisbutik

Stormen på annandag jul levde om ordentligt i kommunen.

I Påvalsby i Kimito blåste regnskyddet från en buss-hållplats ut på en åker. Bussen från Dalsbruk till Helsingfors försenades ett par timmar på grund av träd som hade fallit över vägen. Passagerarna hjälpte till att få bort träden med hjälp av bussens yxor och sågar.

Höghuset "Veteranhuset" på Kimitobacken förlorade halva takbeläggningen i stormen. Den nedfallande takfil-

ten skadade inga människor men åstadkom skrapmärken på husets fasad och balkonger.

Taket har provisoriskt reparerats i väntan på ny takfilt.

I Kärra i Dragsfjärd skadades hörnet på taket till ett höghus när ett träd föll.

■ Mera om stormen på sid 2-3:

Läget bättre på många håll i Västaboland

I går på eftermiddagen hade största delen av Västabolands skärgårdsdelar fått strömmen tillbaka med undantag av bland annat Åvensör, delar av östra Korpo och Pargas södra skärgård.

Steinerskolans tak flög i väg

Åbos öar kan vara utan el till torsdag.

Sonja Hellsten
274 9929/sonja.hellsten@fabsy.fi

Halva taket på Steinerskolan vid Mästaregatan 2 i Åbo for till väders i stormen på annan dag jul. Den lösriivna plåten landade på skolans innergård. Det var den del av plåttaket som vätter mot innergården som slets loss.

Ingen skadades och på Åbo stads underhållsavdelning är man lättad över att olyckan hände under jullovet och att inga barn var i skolan.

Taket har provisoriskt reparerats med hjälp av en presenning som täcker den plåtlösa delen.

-Situationen är under kontroll, försäkrar skolans fastighetsskötare **Antti Virtanen**.

Riktigt när taket repareras kunde inte byggmästare **Risto Tuorila** på underhållsavdelningen säga i går. Det beror på hur snabbt man får tag i plåtslagare som åtar sig arbetet och det är inte det lättaste mellan jul och nyår.

Tuorila lovar dock att taket

Ingen skadades. Taket på Steinerskolan i Åbo revs loss av stormen. Foto: Pia Lindén-Lamoureux

ska vara reparerat när skolbarnen återvänder från jullovet.

Steinerskolan var det skolhus i Åbo som drabbades värst av stormen på annandag jul. Skador uppstod visserligen också på andra byggnader men i mycket mindre omfattning än vid Steinerskolan.

Åbo drabbades av elavbrott på grund av stormen. Flygfältet var ett tag utan ström vilket ledde till inhi-

berade flygturer.

Värst var situationen på Åbos öar Runsala, Hirvensalo, Kaksikerta och Satava. På dem var vid halv femtiden på eftermiddagen i går fortfarande 134 kunder utan el.

Julgranen på Salutorget i Åbo blåste omkull. Den restes inte på nytt utan sågades i bitar på platsen.

I Pemar dog en man när ett träd föll på honom när han röjde på sin tomt.

Stormen räddar till virkesmarknaden

Virkespriset sjunker alltid efter stormar.

Annandagsstormen kan ställa till med långvarigt strul inom virkesmarknaden i Norden. Det primära problemet är inte stormskadorna i Finland utan framför allt i Sverige, där stormen kallad Dagmar jämförs med Gudrun 2005.

Gudrun påverkade virkesmarknaden kring Östersjön i flera års tid när billigt stormvirke från Sverige dumpades ut på marknaderna för råmaterial och energivirke.

-Jag hoppas effekterna inte blir lika stora, säger forskningschefen **Erno Järvinen** på Centralförbundet för jord- och skogsbruksproducenterna MTK.

Kristian Kuokkanen, skogsexpert på Västra Nylands skogsvårdsförening kan inte förutsäga hur stormen kommer att påverka marknaden.

Det enda han med säkerhet vet är att virkespriset alltid sjunkit efter liknande stormar.

Avbrutna timmerträd hamnar i massakokare. Priset på timmer är mångfaldigt högre än priset på massavirke, så skogsägare utan försäkring får lida svidande förluster.

Skogsindustrin har under årets lopp informerat om produktionsbegränsningar som är på väg att leda till att hundratals anställda blir permitterade.

Stora skador. Fallna träd vid Tynglaxvägen på Kimitoön.
Foto: Anders Furu

Järvinen oroar sig över den osäkra slutmarknaden och den dåliga efterfrågan på virke. Han hoppas att köparna tar sitt ansvar.

Metsäliittos köpchef

Yrjö Perälä riktar lugnande ord till virkesförsäljarna. Han säger att det nog finns användning för stormvirket och att sågarna trots produktionsinskränkningarna inte står stilla.

Kuokkanen säger att det finns en ljusglimt mitt i oron: årstiden är kall. Virket förstörs alltså inte även om det inte tas till vara förrän på vårsidan.

Än så länge är det oklart hur stor ödeläggelse annandagsstormen åstadkom i skogarna i Finland och Sverige. I Finland har Jord- och skogsbruksministeriet bitt skogsvårdsföreningarna ge sina första, preliminära rapporter före fredag.

I Sverige bedömer skogsstyrelsen enligt TT att helhetsbilden klarnar inom ett par dagar. (FNB)

Farligt att arbeta i stormfälld skog

Man ska inte ensam arbeta i stormfälld skog. Arbetarskyddet vid regionförvaltningsverket i sydvästra Finland varnar för olycksfallsriskerna vid röjning av träd som föll under stormen annandag jul.

Utom att man inte ensam bör utföra arbetet bör man vid arbete med motorsåg ha personlig skyddsutrustning - skyddshjälm, ögonskydd, skyddsstövlar, skyddsarbetskläder och skyddshandskar med sågskydd.

Spänningen i kullfallna träds stammar och grenar är kraftig och kan förorsaka stor skada om trädet brister okontrollerat.

Träd som fallit på elledningar ska på grund av risken för elolyckor inte avlägsnas av privatpersoner.